

Најкасније сутра Привредни суд у Панчеву објавиће одлуку да ли ће Азотара да оде у стечај због дугова који премашују 200 милиона евра, што је иначе двоструко више од процењене вредности имовине тог предузећа, подсећа лист [Данас](#).

Готово 90 одсто потраживања чине дугови према Србијагасу, у чијем саставу иначе послује, и према НИС-у. Највећа фабрика азотног ђубрива на Балкану и једини произвођач амонијака на том простору, стратешки је важан привредни ресурс, али се она већ годинама бори са тешкоћама и аферама у којима се помињу вишемилионске штете. Разрешењу није помогло ни то што је сврстана на листу од 24 случаја високе корупције коју је Европска унија проследила Србији са препоруком да те предмете истражи.

Ни налог Европске уније да се испитају случајеви спорних приватизација није помогао највећој српској фабрици вештачког ђубрива

Тачно је да су невоље Азотаре постојале и пре приватизације, јер је фабрика, пројектована за велико југословенско тржиште, била озбиљно угрожена санкцијама и збивањима с краја прошлог века. Међутим, продаја целокупне фабрике за 13 милиона евра конзорцијуму домаћег Универзала и литванских фирми Арви и Санитекс, који је изабран међу пет понуђача (од којих је један био такође конзорцијум Фармакома и Сојапротеина, затим две мађарске и једна чешка компанија) 2006. године, донео је нова дуговања. Инвестициони план „тежак“ 30 милиона евра, што је био услов да се производња настави у пуном обиму, није испуњен. Главни проблем био је што су нови власници уместо обећаног улагања, размонтирали и продали за 32 милиона евра најпрофитабилнији погон „Карбамид 2“, без сагласности Агенције за приватизацију, при чему се не зна где је тај новац завршио.

Уместо најављене добити од пет милиона евра, Азотара је већ наредне године по приватизацији имала блокиран рачун, у минусу је била за 28 милиона евра, а највеће дуговање било је према Србијагасу и ЕПС-у. Радници и синдикати две године су штрајковима покушавали да скрену пажњу на то да се купопродајни уговор не поштује, и тек почетком 2009. та приватизација је раскинута. Због учешћа у пљачки Азотаре, како је тада оцењена продаја фабричког погона, прави власник Универзала, Душан Ступар, ухапшен је почетком 2012, пред председничке изборе. Јавност је била подељена да ли је то учињено заиста због кривице или због сумње тадашње власти да је он један од финансијера Српске напредне странке. Ступар је већ после неколико месеци, након доласка напредњака на власт, пуштен, процес није настављен, али је зато он због хапшења поднео пријаву против бившег председника Бориса Тадића.

Тек што је минуло интересовање за Азотару због малверзација у приватизацији, фабрику, сада у државном власништву, потресе су нове афере. Око десетак милиона евра била је процењена штета и за Азотару и за државну касу због афере око продаје ђубрива фирмама које су имале право на регресирану цену. Проблем је настао јер су оне те количине препродале предузећима која по уредби нису могла да добију јефтине ђубриво. Главни актери у старту били су бивши министар пољопривреде Саша Драгин и заступник консултантске куће Цес Мекон Звонимир Никезић, али и велики број власника и директора фирми. Током поступка, предмет је израстао у највећи случај који се води пред Специјалним судом, јер је списак премашио 50 оптужених лица. Епилога у том процесу још нема.

И радници напустили фабрику

У панчевачкој Азотари пред најаву стечаја остало је око 900 радника. Већина њих, више од 800, пријавила се на евиденцију незапослених и добили су отпремнине према одредбама једног од понуђена три модела. Углавном је прихваћена опција исплате трећине зараде за сваку годину радног стажа а највећи износ отпремнине је 12.000 евра. У погонима је остало свега неколико радника који завршавају ремонт постројења и обезбеђују фабрику.

Готово истовремено, 2012. отворила се и истрага у „афери жито“, у којој је, према процени тужилаштва, Азотара оштећена за 18 милиона евра. Наиме, фабрика је од Дирекције за робне резерве најпре позајмила, по цени од 12,5 динара за килограм, 50.000 тона пшенице, иако није било јасно због чега. Та пшеница је даље продата Викторија групи, која је иначе у свом контингенту већ имала значајне залихе жита, па је могла и да уговори јефтинију цену, од 11 динара за килограм.

Азотара, која се иначе у том периоду борила за ликвидност, бавила се и новчаним позајмицама и то фирмама са по једним углавном анонимним власником, а да се не зна због чега је то чинила када нити је регистрована за такве послове нити је из њих имала зараду.

Ниједна од отворених афера, након вишегодишњих истрага и неколико покренутих судских поступака, није правоснажно окончана. Истраге и рочишта, који се захуктају када добију политичку подршку а спласну када је изгубе, чак и да се заврше оптужујућим пресудама, неће помоћи Азотари да се извуче из тешкоћа. Наиме, оно што је била сврха преиспитивања предмета са „листе 24“, да се истражи да ли је било корупције и како се начињена штета може санирати – није учињено. Новац који је извучен из фабрике, не може да се врати. Србија није изградила ефикасан механизам обештећења, посебно не када је привредно право у питању, тако да ће коначан цех платити најпре запослени, којих је све мање, а потом и грађани Србије. Уз то, „черупање“ фабрике настављено је у великом стилу и када је прешла у државно власништво. Пре неколико месеци, када је отворен предстечајни поступак, шеф одборничке групе „Савез за Србију“ у Скупштини Београда, Драган Ђилас, оптужио је власт да намерно гура Азотару у стечај, а да томе доприноси и чињеница да ђубриво, чија је произвођачка цена 300 долара по тони, продаје по 190 долара фирми која је под контролом напредњака, са образложењем да је цена спуштена због авансног плаћања.

([Данас](#))

